

Michał Dudek
Łukasz Zwoliński
Agnieszka Wrzochalska

Kapitał ludzki jako wyznacznik rozwoju obszarów wiejskich po akcesji Polski do Unii Europejskiej

Pułtusk 2 grudnia 2009

Źródła danych

- dane GUS z lat 2000-2009
- badania ankietowe IERiGŻ-PIB 2000, 2005
- wyniki Diagnozy Społecznej 2005, 2007, 2009

Warunki i jakość życia Polaków, pod red. J. Czapiński i T. Panek

- literatura przedmiotu

Kapitał ludzki

utożsamiany zazwyczaj z cechami osób

- kwalifikacje formalne (poziom wykształcenia)
- umiejętności
- stan zdrowia, energia witalna
- kompetencje cywilizacyjne

Kapitał ludzki w polskim rolnictwie

- niedostatek postaw proinnowacyjnych dużej części polskich rolników
- dysproporcje w wyposażeniu w kapitał ludzki rolników w stosunku do innych grup społeczno-zawodowych oraz szerzej
- luka edukacyjna między mieszkańcami miast i wsi

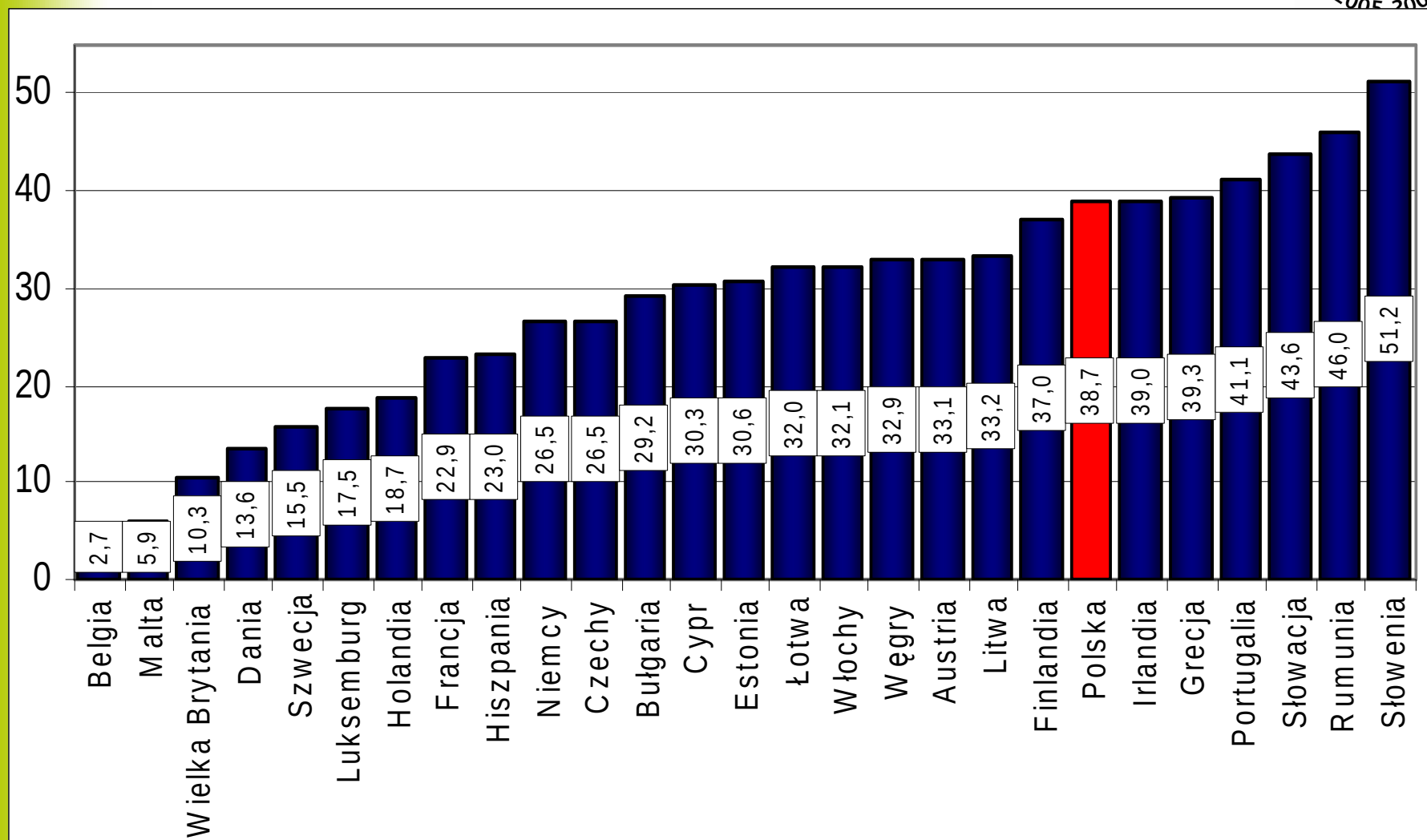
Poziom kapitału ludzkiego według statusu społeczno-zawodowego

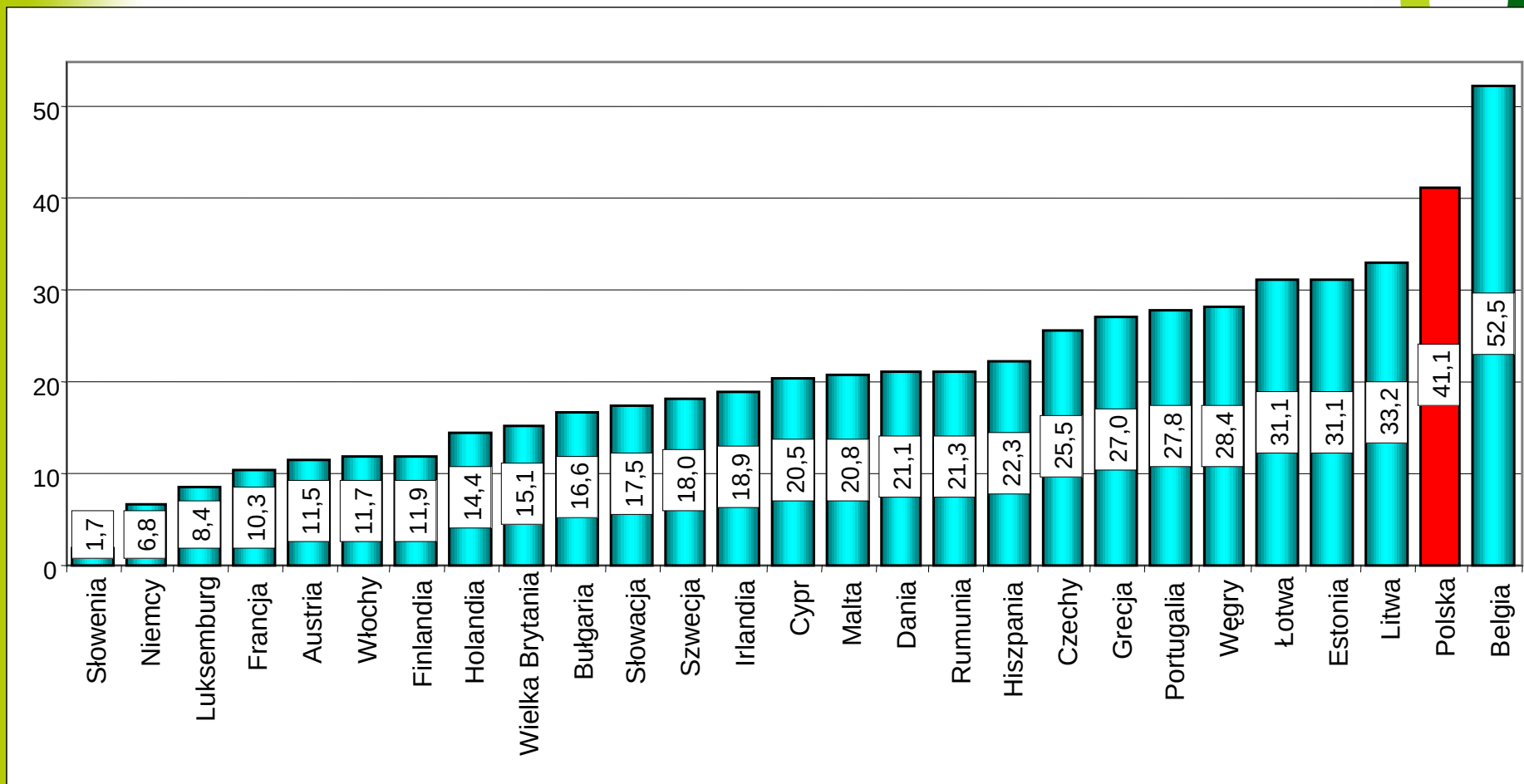
Status społeczno-zawodowy		Średnia
	Pracownicy sektora publicznego	53,60
	Pracownicy sektora prywatnego	46,30
	Prywatni przedsiębiorcy	50,67
	Rolnicy	26,97
	Renciści	23,51
	Emeryci	21,48
	Uczniowie i studenci	70,36
	Bezrobotni	35,84
	Inni bierni zawodowo	32,83

Źródło: Diagnoza Społeczna 2009.

Odsetek ludności wiejskiej w państwach UE w 2007 roku

Udział ludności rolniczej w ludności wiejskiej w UE w 2007 roku

Ludność rolnicza - wszystkie osoby utrzymujące się rolnictwa, łowiectwa, rybołówstwa i leśnictwa. Osoby zawodowo czynne w rolnictwie, jak również niepracujące osoby utrzymywane przez nich. Nie są to osoby wyłącznie mieszkające na terenach wiejskich.

W 2008 roku na terenach wiejskich mieszkało
38,6% ludności Polski

Udział ludności wiejskiej wśród ogółu osób:

w wieku przedprodukcyjnym - 44,6%

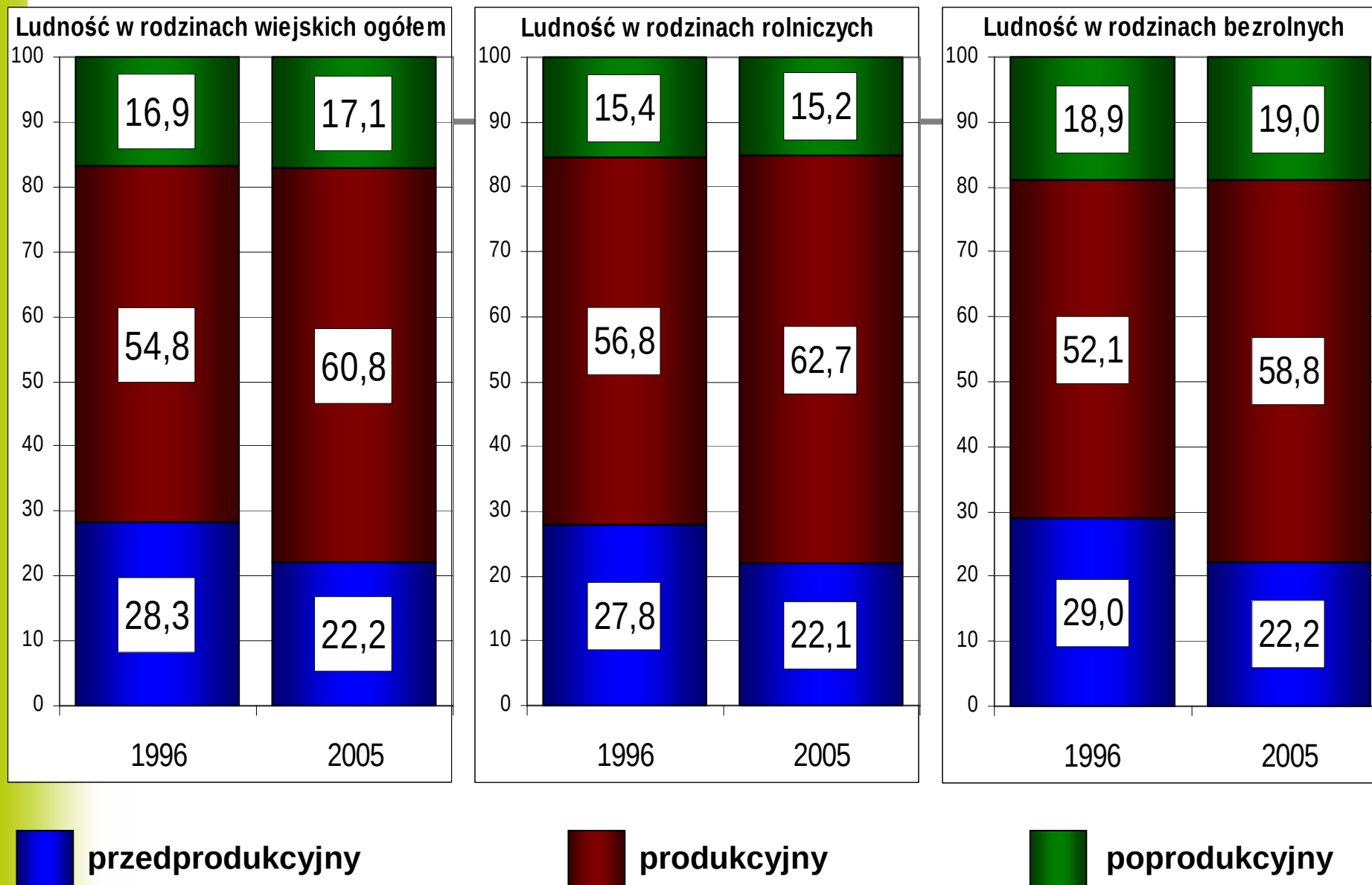
w wieku produkcyjnym - 36,7%

w wieku poprodukcyjnym - 38,5%

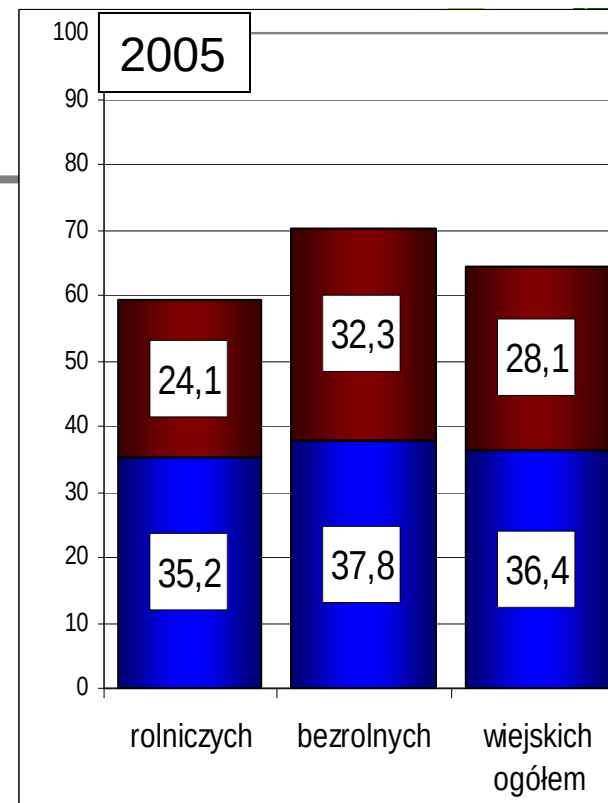
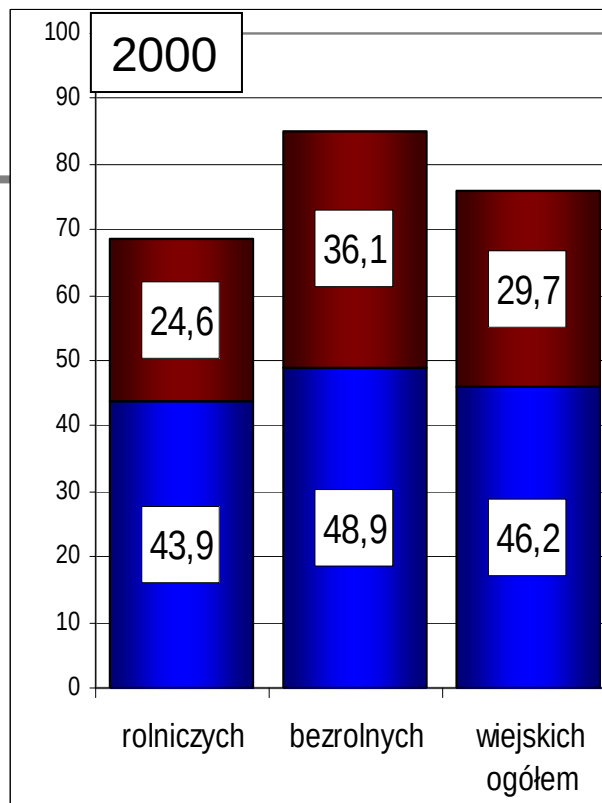
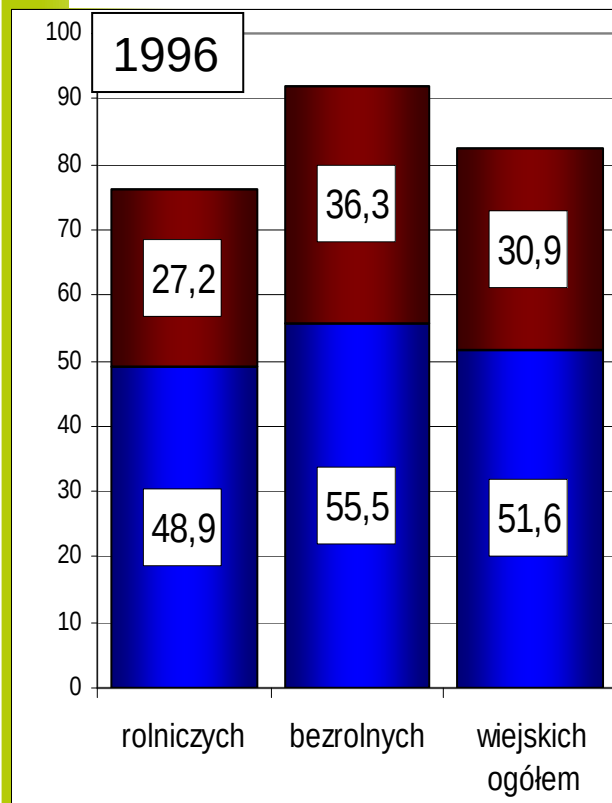
Mężczyzn - 39,7%

Kobiet - 37,6%

Zmiany w strukturze ludności wiejskiej według wieku w okresie 1996-2005

Współczynnik obciążenia demograficznego w rodzinach rolniczych, bezrolnych oraz wiejskich ogółem w 1996, 2000 i 2005 roku

współczynnik obciążenia
osobami w wieku
przedprodukcyjnym

współczynnik obciążenia
osobami w wieku
poprodukcyjnym

Ogólny współczynnik
obciążenia
demograficznego

=

współczynnik obciążenia
osobami w wieku
przedprodukcyjnym

+

współczynnik obciążenia
osobami w wieku
poprodukcyjnym

Wiek - podsumowanie

Następuje powolny proces starzenia się ludności wiejskiej, który jest łagodzony przez zwiększającą się liczbę osób w wieku produkcyjnym.

- zmniejszający się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym
- rosnąca mediana wieku

W latach 2000-2005 nastąpiło zmniejszenie ogólnego współczynnika obciążenia demograficznego zarówno dla ludności z rodzin rolniczych, jak i bezrolnych.

- zmniejszenie liczby urodzeń (mniejsze obciążenie osobami w wieku przedprodukcyjnym)
- wstępowanie w starsze roczniki osób urodzonych na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych

Przyrost naturalny ludności i współczynnik dzietności

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Przyrost naturalny (na 1000 ludności)							
Miasto	-0,7	-0,7	-0,5	-0,4	-0,2	0,0	0,5
Wieś	0,7	0,2	0,3	0,3	0,6	0,8	1,5

	1995	2000	2004	2007	2008
Współczynnik dzietności					
Miasto	1,401	1,201	1,124	1,216	1,300
Wieś	1,958	1,652	1,400	1,449	1,528

Źródło: Na podstawie danych GUS

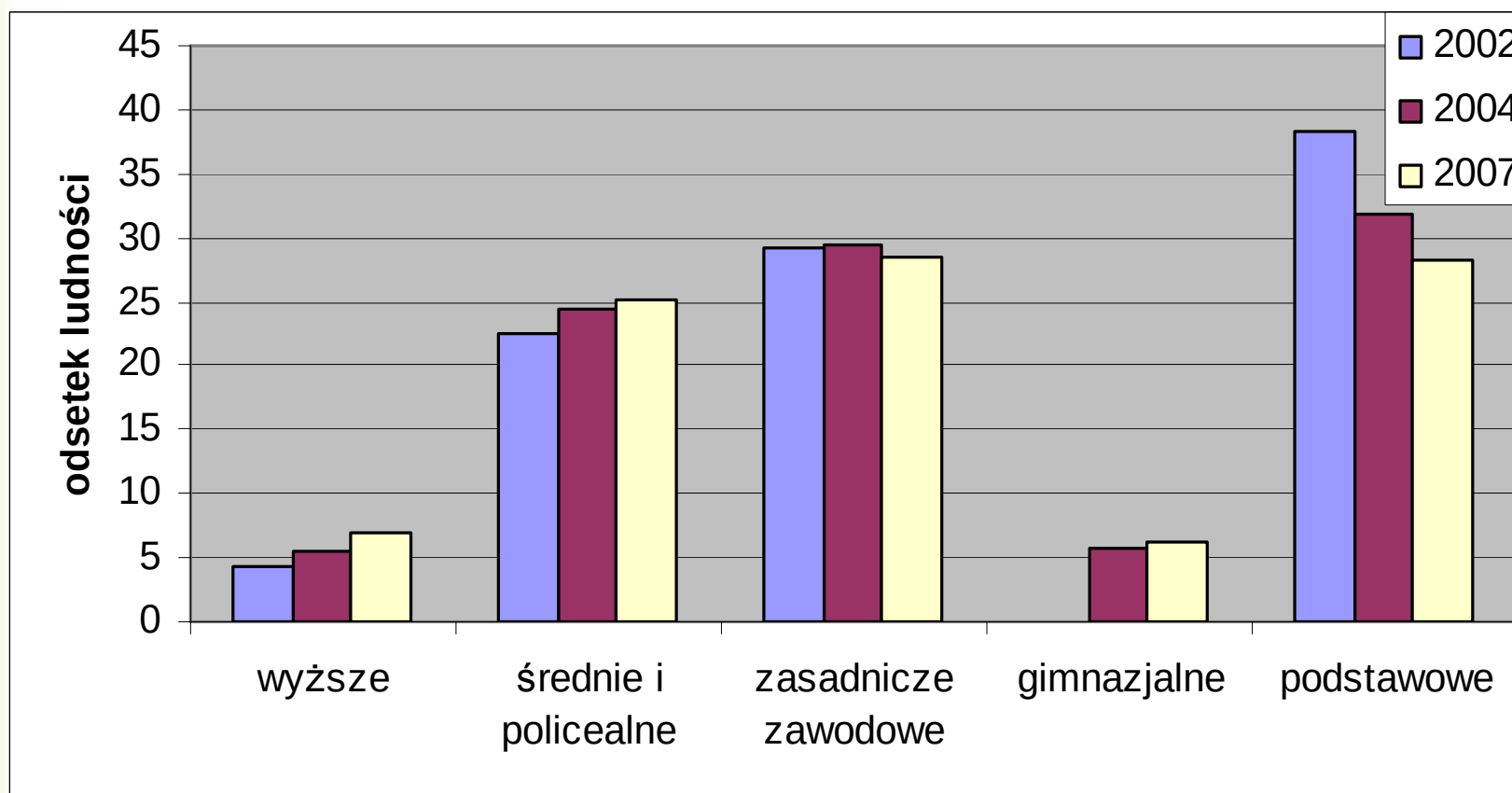
Odsetek dzieci i młodzieży na wsi

Wyszczególnienie	0-5 lat	6-15 lat	16-19 lat
2000			
Odsetek ogółu ludności na wsi	8	16	7
		23	
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym na wsi	13	27	12
		39	
2007			
Odsetek ogółu ludności na wsi	7	13	7
		20	
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym na wsi	10	22	11
		33	

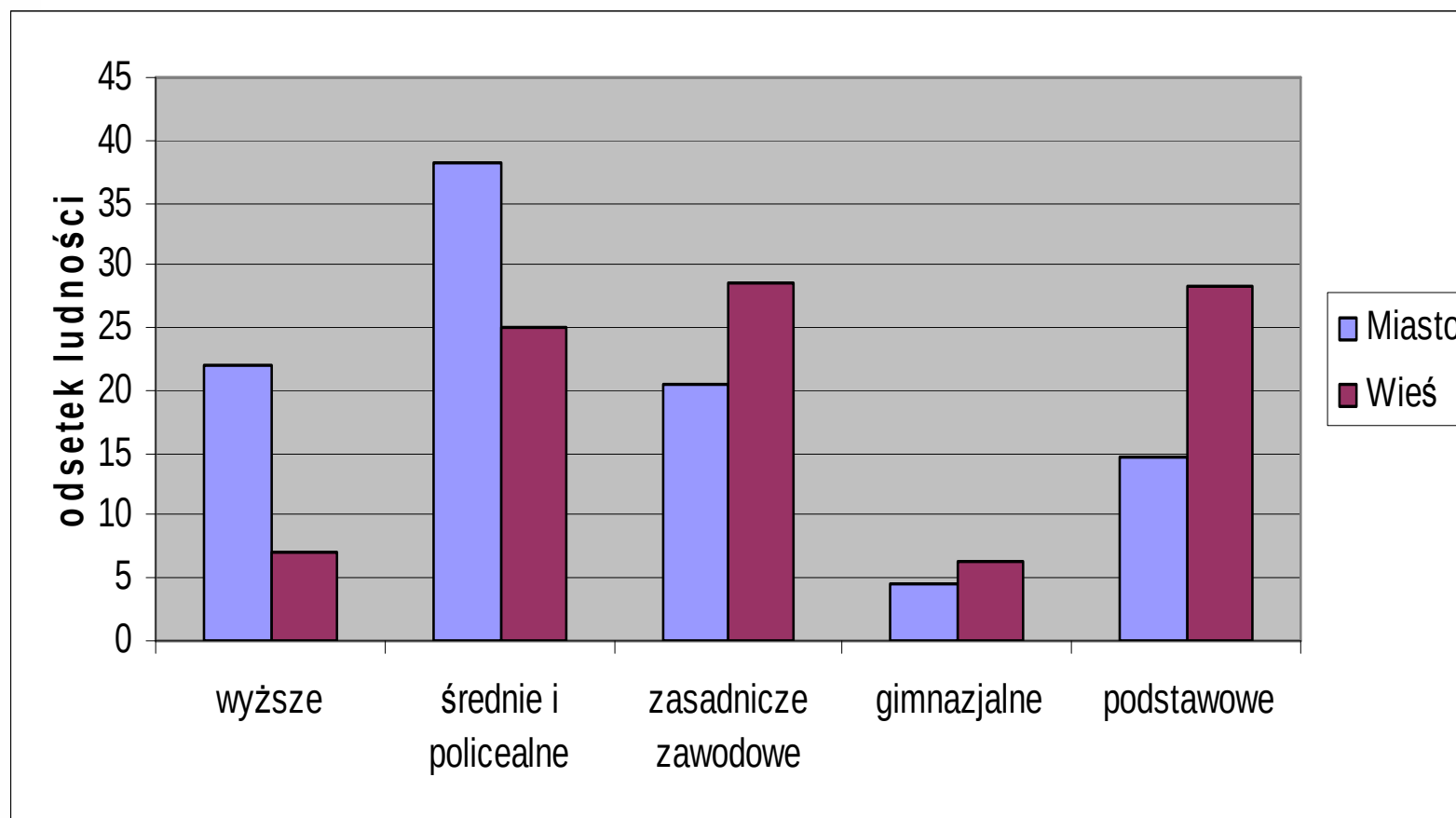
Źródło: Na podstawie danych GUS

Poziom wykształcenia ludności (w wieku 13 i więcej lat) na wsi w latach 2002-2007

Źródło: Na podstawie danych GUS

Poziom wykształcenia ludności (w wieku 13 i więcej lat) na wsi i mieście w 2007 roku

Źródło: Na podstawie danych GUS

Wykształcenie ludności rolnej i bezrolnej

Ludność	Lata	Odsetek osób z wykształceniem			
		Wyższe	Średnie i Polic.	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i Podstawowe
Rolna	1996	1,6	17,0	35,1	46,3
Bezrolna		3,3	18,9	35,1	42,7
Rolna	2000	2,1	17,0	39,2	41,7
Bezrolna		3,6	18,1	38,8	39,5
Rolna	2005	5,0	23,2	37,4	34,4
Bezrolna		5,3	22,5	36,1	36,1

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Wskaźnik odległości

Lata	We wsi	1-2 km	3-4 km	5 km i więcej
Szkoła podstawowa niepełna (klasy 1-3)				
2000	48,8	9,3	23,3	16,3
2005	50,1	9,5	23,8	16,6
Szkoła podstawowa (klasy 1-6)				
2000	49,4	7,4	27,2	16,0
2005	44,0	12,1	25,3	18,6
Gimnazjum				
2000	14,7	8,0	30,6	46,7
2005	16,2	10,6	18,6	54,6

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Aktywność edukacyjna osób w wieku powyżej 18 lat w Polsce

Wyszczególnienie	2005	2007	2009
szkoły lub uczelnie wyższe	92	87	92
Szkoły publiczne	88	80	84
W wieku			
18-24 lata	67	74	70
25-29 lat	14	11	14
30-39 lat	5	8	9
Usługi w trybie pozaszkolnym			
25-29 lat	5	14	7,5
30-39 lat	28	30	31
Odsetek osób ponad 24 lata uczących się w trybie pozaszkolnym			
wyższym	60	47	53
Średnie i policealne	22	32	35

Źródło: Na podstawie Diagnozy Społecznej...

Aktywność edukacyjna dorosłych

Wyszczególnienie	Odsetek osób korzystających z usług edukacyjnych świadczonych w trybie szkolnym i pozaszkolnym			
	20-24 lata	25-29 lat	30-39 lat	Powyżej 39lat
Miasta				
2000	61,1 - 45,8	16,7 – 8,5	4,7- 1,9	0,5-1,3
2009	83,0 - 58,0	28,7 - 16,4	7,5 - 6,9	2,7 - 1,5
Wieś				
2000	26,0	7,1	0,3	0,3
2005	50,8	8,9	1,8	0,9
2009	47,6	11,4	3,8	0,9

Źródło: Na podstawie Diagnozy Społecznej...

Dzieci w przedszkolach na wsi i w mieście

Lata	Na 1000 dzieci w grupie wiekowej			
	3-5 lat		6 lat	
	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś
2000/01	577	32	648	191
2004/05	643	45	701	203
2007/08	787	98	821	250

Źródło: Na podstawie danych GUS

Zmiany postaw i aspiracji ludności wiejskiej

- stosunek do dzieci współczesnego wiejskiego rodzica (zarówno matki jak i ojca) wymusza nowe zadania
- Zmalało bowiem zaangażowanie dzieci w prace na rzecz gospodarstwa rolnego
- Dzieciom zapewnia się warunki do nauki, inwestuje w ich rozwój
- organizuje wypoczynek

Absolwenci kursów, członkowie zespołów i kół na obszarach wiejskich

Wyszczególnienie	2001	2003	2007	
			Wieś	Miasto
Na 1000 dzieci w grupie 7-15 lat				
Kursy	5	6	8	*
Zespoły artystyczne	18	23	26	53
Koła (kluby)	5	12	13	39
Na 1000 osób w grupie 18 – 74 lata				
Kursy	0,6	0,8	0,9	*
Zespoły artystyczne	3	4	3	5
Koła (kluby)	3	3	3	7

Źródło: Na podstawie danych GUS

Odsetek ogółu uczniów w szkołach podstawowych uczących się języków obcych

Wyszczególnienie	2000/2001		2004/2005		2007/2008	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
Nauczanie obowiązkowe						
Angielski	46,7	38,0	53,6	46,7	69,6	64,4
Francuski	1,6	0,6	0,9	0,2	0,4	0,1
Niemiecki	20,6	18,4	16,6	16,8	12,3	13,9
rosyjski	2,6	12,5	1,0	5,1	0,4	2,8
inne	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1
Nauczanie dodatkowe						
Angielski	8,2	8,1	17,8	21,9	17,2	19,8
Francuski	0,3	0,2	0,8	0,3	0,7	0,3
Niemiecki	1,8	2,1	6,5	6,8	7,6	8,3
inne	0,5	1,2	1,2	1,3	1,2	3,7

Źródło: Na podstawie danych GUS

Odsetek osób znających języki obce (czynnie i biernie)

	Odsetek osób znających (czynnie i biernie) języki:			
	angielski	niemiecki	francuski	rosyjski
Miasta				
2005	43,2 - 27,1	23,6 - 19,4	7,1 - 3,5	34,5 - 28,0
2007	49,3 - 30,2	25,0 - 24,8	8,2 - 3,2	35,6 - 30,9
Wieś				
2005	21,6	16,2	3,2	22,7
2007	24,4	17,2	2,1	24,6
Rolnicy				
2005	6,1	10,2	3,8	33,8
2007	8,4	13,4	2,0	41,8

Źródło: Na podstawie danych GUS

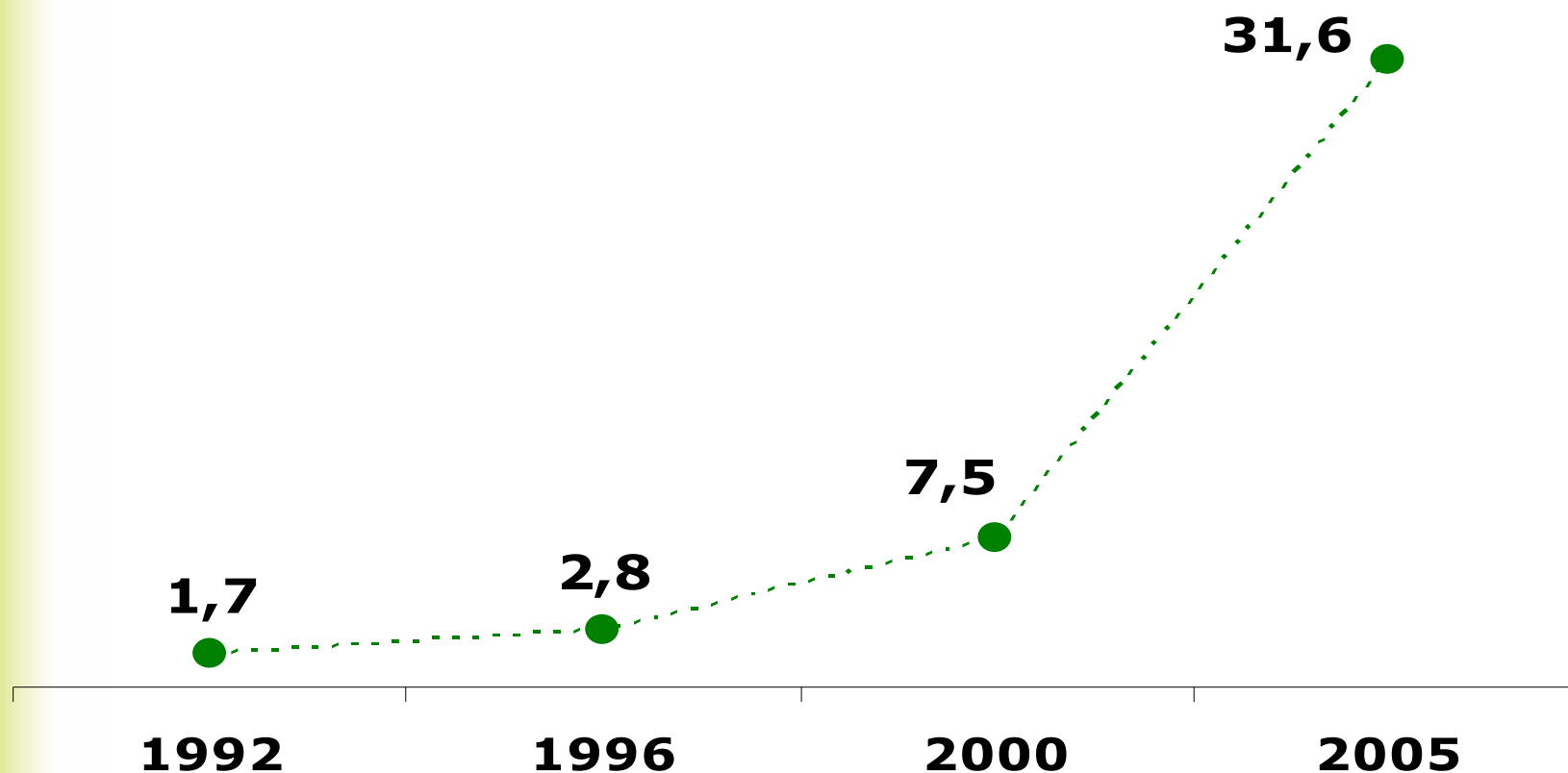
Wybrane cechy kierowników gospodarstw reprezentujące kapitał ludzki

Wyszczególnienie	1992	1996	2000	2005
Wiek kierownika				
średnia wieku	46,2	46,3	46,3	46,6
mediana wieku	45,0	45,0	45,0	46,0
Wykształcenie rolnicze (w %)				
szkolne	18,1	20,8	23,0	24,3
kursowe	40,4	27,9	27,0	19,5
brak	41,5	51,3	50,0	56,2
Wykształcenie ogólne (w %)				
wyższe	1,6	1,5	2,5	5,1
średnie	12,7	15,9	15,8	22,3
zawodowe	28,6	39,2	45,6	46,0
podstawowe i gimnazjalne	57,1	43,4	36,1	26,6
Współpraca z doradcą (w %)				
stała	2,4	4,5	5,9	5,7
okresowa	11,6	10,1	11,3	22,2
brak	86,0	85,4	82,8	72,1

Źródło: ankieta IERiGŻ-PIB 1992, 1996, 2000, 2005

Rozpowszechnienie komputerów w gospodarstwach domowych kierowników (w %)

Źródło: ankieta IERiGŻ-PIB 1992, 1996, 2000, 2005

Możliwość inwestowania w kapitał ludzki w rolnictwie za pośrednictwem różnorodnych instrumentów daje unijna i krajowa **polityka rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013.**

W programach rozwoju obszarów wiejskich większości państw UE na działania związane z kapitałem ludzkim przeznaczają się stosunkowo niewielką ilość środków finansowych.

W polskim PROW-ie w latach 2007-2013 przeznaczają się relatywnie **najwięcej środków finansowych** z EFRROW na realizację działań związanych z kapitałem ludzkim.

Wskaźnik intensywności wsparcia kapitału ludzkiego

udział wsparcia wybranych działań w całkowitej sumie środków przeznaczonych na realizację programu rozwoju obszarów wiejskich z EFRROW w danym kraju

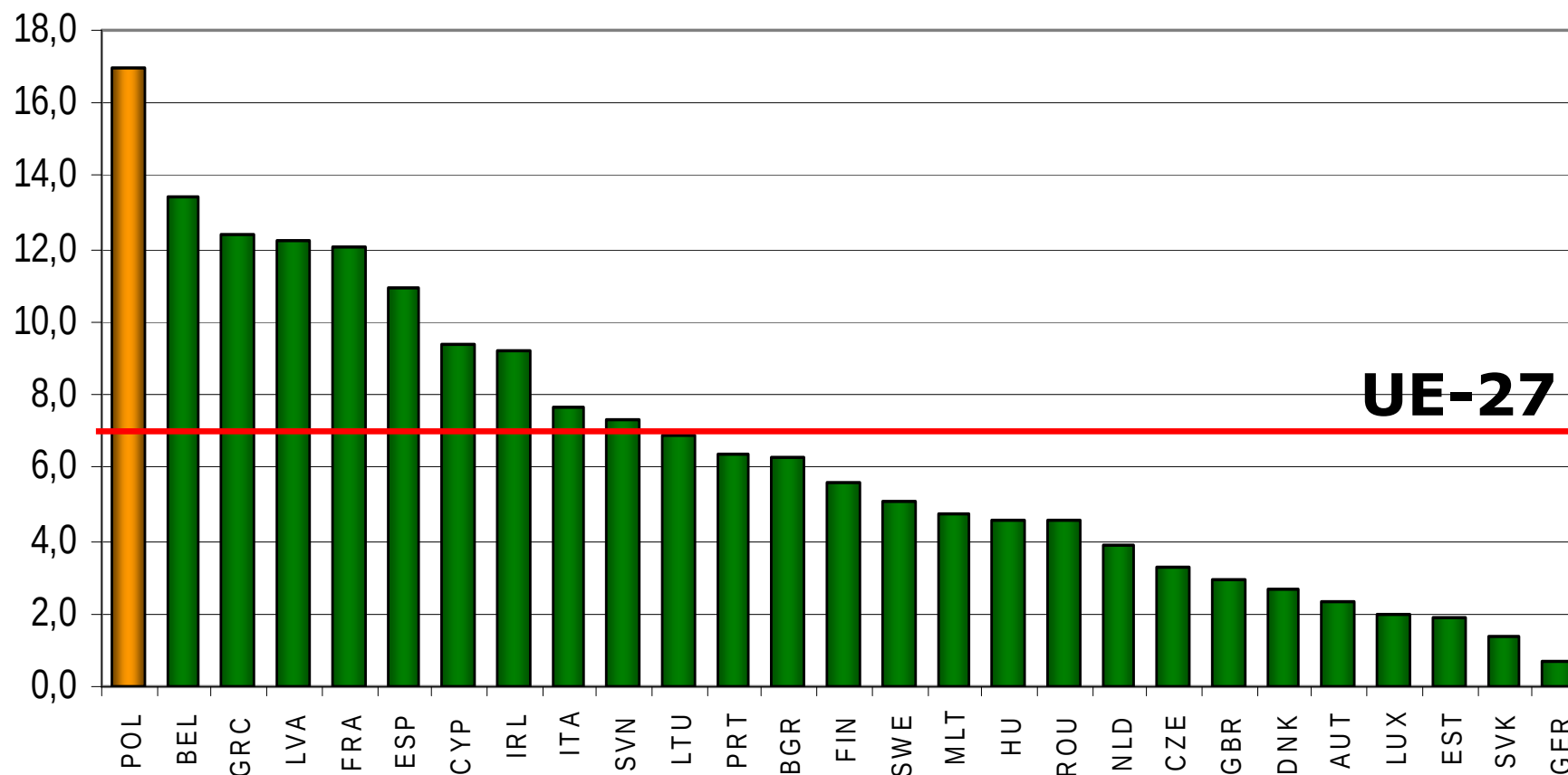
Rozporządzeniu Rady nr 1698/2005 z 20 sierpnia 2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW (oś pierwsza)

- kształcenie zawodowe i działania informacyjne
- usługi doradcze
- usługi doradcze, zarządzania i zastępstwa
- wsparcie dla młodych rolników
- renty strukturalne

→ Wskaźnik wsparcia
bezpośredniego

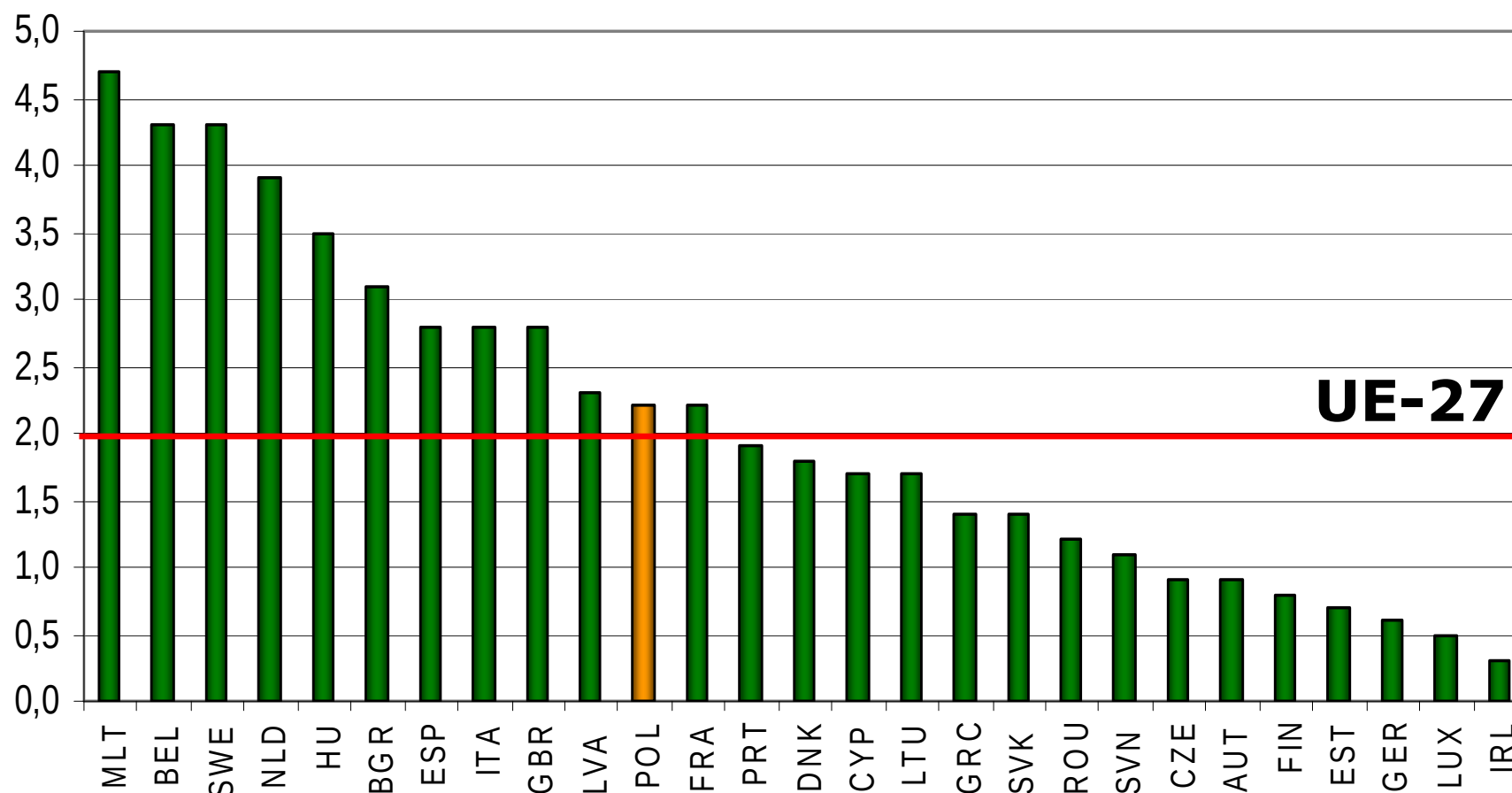
→ Wskaźnik wsparcia
pośredniego

Wskaźnik intensywności wsparcia kapitału ludzkiego w wybranych państwach UE (w %)

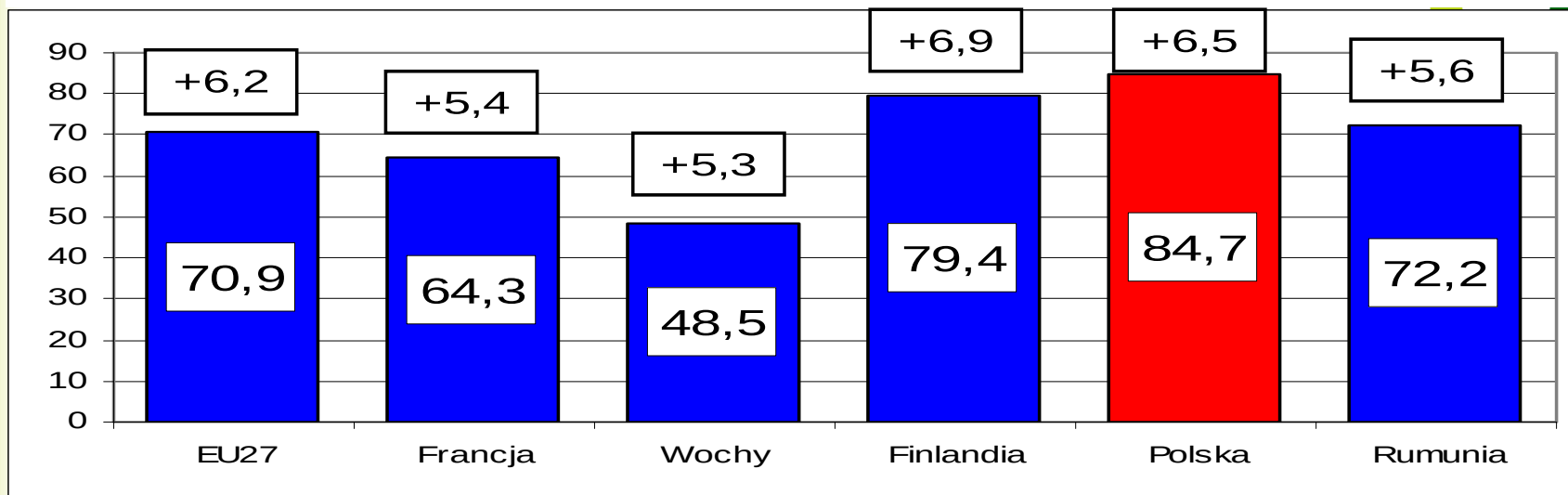
Źródło: obliczenia własne na podstawie: *Rural Development in European Union. Statistical and Economic Information. Report 2007, 2008.*

Wskaźnik intensywności wsparcia bezpośredniego kapitału ludzkiego w wybranych państwach UE (w %)

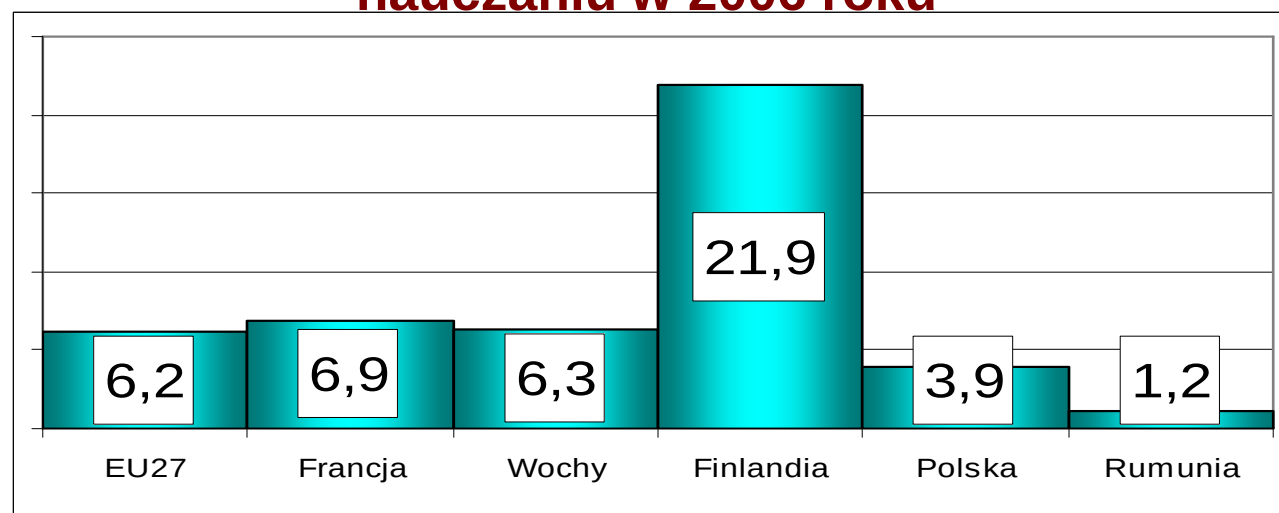

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Rural Development in European Union. Statistical and Economic Information. Report 2007, 2008.

Odsetek osób w wieku 25-64 lata posiadających wykształcenie ponadpodstawowe w 2006r. oraz zmiana w porównaniu do 2000r.

Odsetek osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w ustawicznym nauczaniu w 2006 roku

Źródło: Rural Development In The European Union, Directorate-General for Agriculture and Rural Development, European Union, 2008

Wykształcenie beneficjentów wybranych programów WPR UE

<i>Inwestycje w gospodarstwach rolnych (Działanie 2 SAPARD)</i>	Odsetek wniosków
wyższe lub średnie rolnicze	42
wyższe lub średnie nierolnicze i 5 letni staż w samodzielnym prowadzeniu gospodarstwa	21
zasadnicze rolnicze i 3 letni staż w samodzielnym prowadzeniu gospodarstwa	19
podstawowe lub zasadnicze nierolnicze i 10-letni staż w samodzielnym prowadzeniu gospodarstwa	18

Młody Rolnik (Działanie 1.2 Sektorowego Programu Operacyjnego SPO)

- **76%** beneficjentów -Kierownicy z wykształceniem wyższym lub średnim rolniczym.
- **7%** beneficjentów- Kierownicy z relatywnie niskim poziomem wykształcenia (podstawowe lub zasadnicze zawodowe i staż pracy w gospodarstwie rolnym)

Źródło: Na podstawie danych ARiMR

Podsumowanie

- Podkreślić należy znaczący postęp aktywności edukacyjnej mieszkańców wsi i upodabnianie się do środowiska miejskiego
- Jednak nadal utrzymują się różnice w poziomie wykształcenia między tymi środowiskami
- Różnice zależne są z jednej strony od sieci placówek oświatowych, od zaangażowania władz lokalnych, ale także i od samych mieszkańców wsi, ich przyzwyczajzeń i tradycji środowiska wiejskiego.

Podsumowanie

- Edukacja dorosłych, jest czynnikiem, który marginalizuje ludność wiejską na rynku pracy
- Proces doskonalenia kwalifikacji osób dorosłych nadal jest selektywny i ma stosunkowo niewielki zasięg
- Ludność wiejska, podobnie jak i całe społeczeństwo, musi być świadoma i przygotowana do mobilności zawodowej, nierzadko kilkakrotnej zmiany zawodu czy profilu swojej pracy oraz ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji, które są zbyt skromne żeby przekładały się na awans zawodowy czy wysoką aktywność ekonomiczną

- Proces doskonalenia kwalifikacji osób dorosłych nadal jest selektywny i ma stosunkowo niewielki zasięg. Należy uznać, że kształcenie osób dorosłych, nie tylko na terenach wiejskich, ale także w skali całego kraju wciąż ma zakres marginalny.
- Potwierdza to porównanie z krajami Europy Zachodniej, z którego wynika, że Polska ma najniższe wskaźniki zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata, co między innymi należy uznać za efekt bierności edukacyjnej. Rysuje się więc konieczność podwyższania kwalifikacji osób w wieku 30 lat i starszych, zwłaszcza w regionach wiejskich, gdyż osoby te mają przed sobą relatywnie długi okres aktywności zawodowej, przy ograniczonych możliwościach aktywności edukacyjnej

Wskaźnik odległości

Lata	Do 5 km	5-10 km	10-15 km	15 km i więcej
Szkoła ogólnokształcąca				
2000	13,3	28,0	28,0	30,7
2005	17,3	30,6	24,0	28,1
Technikum nierolnicze				
2000	9,6	24,6	32,9	32,9
2005	8,6	25,7	31,4	34,3
Technikum rolnicze				
2000	10,2	33,3	17,4	39,1
2005	6,8	27,4	13,7	52,1
Zasadnicza zawodowa rolnicza				
2000	10,3	33,8	19,1	35,3
2005	8,1	25,7	18,9	47,3
Zasadnicza zawodowa nierolnicza				
2000	9,5	27,0	32,4	31,1
2005	9,8	24,0	21,1	45,1

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Wskaźnik odległości

Lata	We wsi	1-2 km	3-4 km	5 km i więcej
Biblioteka gminna				
2000	10,7	6,7	26,6	56,0
2005	7,0	15,5	24,0	53,5
Biblioteka parafialna				
2000	18,5	14,8	22,2	44,4
2005	21,8	13,0	26,1	39,1
Biblioteka wiejska (filia)				
2000	51,7	10,5	10,5	27,3
2005	72,0	8,0	8,0	12,0
Pozostałe biblioteki				
2000	50,0	11,1	16,7	22,2
2005	70,0	0,0	20,0	10,0

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Wskaźnik odległości

Lata	We wsi	1-2 km	3-4 km	5 km i więcej
Dom Kultury				
2000	8,5	2,8	19,7	69,0
2005	9,4	6,8	16,2	67,6
Świetlica				
2000	76,9	0,0	21,2	1,9
2005	78,2	9,1	9,1	3,6

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Wskaźnik skolaryzacji

Wyszczególnienie	Odsetek osób korzystających z usług edukacyjnych		
	0-6 lat	7-15 lat	16-19 lat
Miasta			
2009	31,5 - 23,0	88,0 - 92,2	96,5 - 96,4
Wieś			
2000	12,6	97,9	85,4
2005	10,8	93,2	92,9
2009	12,6	89,9	94,2

Źródło: Na podstawie danych GUS

Aktywność edukacyjna wśród dorosłych w wieku 20-24 lata

	2005	2007	2009
Odsetek kobiet			
Miasto	59-76	60-84	64-87
Wieś	59	54	54
Odsetek mężczyzn			
Miasto	46-69	57-81	51-81
Wieś	42	43	42

Źródło: Na podstawie *Diagnozy Społecznej...*

Aktywność edukacyjna wśród dorosłych w wieku 25-29 lat

	2005	2007	2009
Odsetek kobiet			
Miasto	*	*	16-32
Wieś	*	4 x mniej	2,5 x mniej
Odsetek mężczyzn			
Miasto	18-27	13-35	17-26
Wieś	6	9	10

Źródło: Na podstawie Diagnozy Społecznej...

Aktywność edukacyjna wśród dorosłych w wieku 30-39 lat

	2005	2007	2009
Ogółem			
Kobiety	*	*	7,7
Mężczyźni	*	*	4,6
Wieś			
Kobiety	2,5	3,3	3,8
Mężczyźni	1,0	2,0	1,8

Źródło: Na podstawie *Diagnozy Społecznej...*

Działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic na obszarach wiejskich

Wyszczególnienie	2001	2003	2007
Instytucje w tys.	2,2	2,3	2,6
Pracownie specjalistyczne w tys	1,2	1,4	1,4
Kursy w tys.	1,1	1,1	1,3
Zespoły artystyczne w tys.	4,6	4,7	5,3
Koła (kluby) w tys.	1,2	2,1	2,2

Źródło: Na podstawie danych GUS

Absolwenci kursów, członkowie zespołów i kół na obszarach wiejskich

Wyszczególnienie	2001	2003	2007
W tys osób			
Absolwenci kursów	17,5	20,5	24,0
Członkowie zespołów artystycznych	68,8	80,6	83,5
Członkowie kół (klubów)	36,0	52,0	52,6

Źródło: Na podstawie danych GUS

Absolwenci kursów, członkowie zespołów i kół na obszarach wiejskich

Wyszczególnienie	2001	2003	2007
Odsetek młodzieży do 15 lat wśród uczestników			
kursy	66	59	60
Zespoły artystyczne	57	56	55
Koła (kluby)	32	46	44

Źródło: Na podstawie danych GUS

Odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z Internetu w 2008 roku

Wyszczególnienie	Miasto	Wieś
ogółem	57	36
W miejscu zamieszkania	48	27
W mieszkaniu innych osób	10	7
W pracy	19	8
W szkole lub na uczelni	9	8
W innym miejscu publicznym	4	2

Źródło: Na podstawie danych GUS

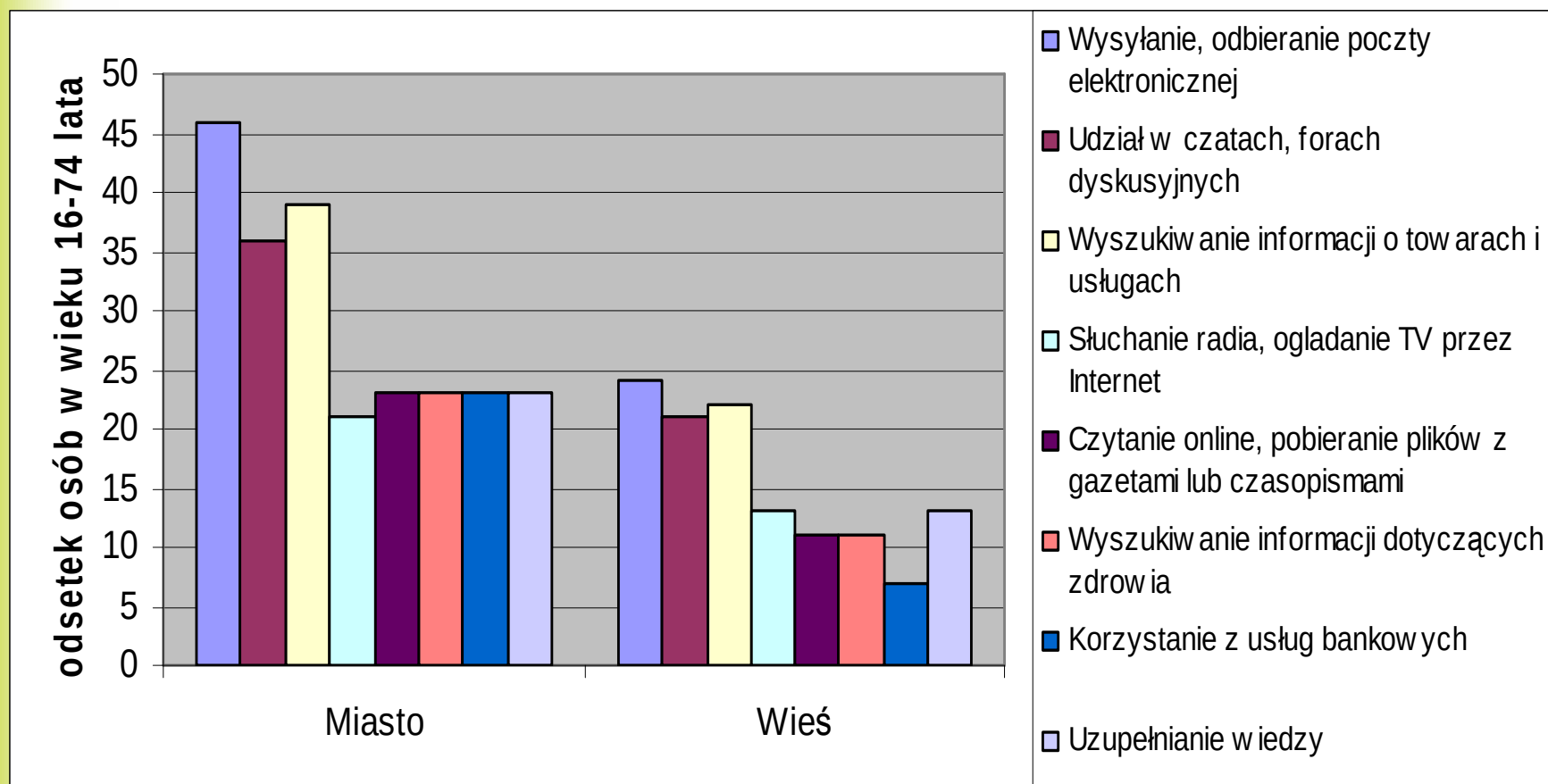
Odsetek szkół wyposażonych w komputery (w % danej grupy szkół)

Wyszczególnienie	2001/02	2004/05	2007/08	
			Wieś	Miasto
Szkoły podstawowe	78,9	89,0	94,8	95,7
Gimnazja	81,6	80,5	81,9	82,7
Licea ogólnokształcące	42,7	45,8	56,1	73,8

Źródło: Na podstawie danych GUS

Odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z Internetu w 2008 roku

Źródło: Na podstawie danych GUS

Odpowiedzi w gospodarstwach domowych na pytania dotyczące wybranych zagadnień związanych z ochroną środowiska

Zdarzyło się nam kupować jakiś produkt dlatego, że zanieczyszczał środowisko mniej niż ten, który kupowaliśmy wcześniej

Odsetek gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	TAK		Raczej TAK		NIE	
	2005	2007	2005	2007	2005	2007
Miasto ponad 500 tys	18,9	21,5	14,0	19,0	32,4	31,0
Miasto poniżej 20 tys	14,2	13,1	14,0	21,7	36,4	33,1
Wieś	12,0	12,6	11,3	17,2	38,8	35,1
Rolnicy	12,2	12,8	12,8	17,4	40,4	36,6

Źródło: Na podstawie Diagnozy Społecznej...

Odpowiedzi w gospodarstwach domowych na pytania dotyczące wybranych zagadnień związanych z ochroną środowiska

Staramy się wyrzucać zużyte baterie, akumulatory i inne produkty zawierające szkodliwe substancje chemiczne do specjalnych pojemników

Odsetek gospodarstw domowych w 2007 roku

Wyszczególnienie	TAK	Raczej TAK	NIE
Miasto ponad 500 tys	35,0	15,6	15,4
Miasto poniżej 20 tys	31,6	19,0	10,9
Wieś	27,4	18,2	13,1
Rolnicy	26,6	20,3	11,3

Źródło: Na podstawie Diagnozy Społecznej...

Agnieszka Wrzochalska

Aktywność edukacyjna mieszkańców wsi jako czynnik konkurencyjności i marginalizacji społeczeństwa wiejskiego

Warszawa 13 listopada 2009

Ludność w wieku 15 lat i więcej zamieszkała na wsi według grup wieku i makroregionów w 2007 roku

Wyszczególnienie	Polska ogółem	Makroregiony*				
		I	II	III	IV	V
Polska ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Odsetek mieszkańców wsi	36,9	37,1	38,1	38,6	33,0	31,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

*Poszczególnym makroregionom odpowiadają następujące województwa:

- I. środkowozachodni – kujawsko-pomorskie i wielkopolskie,
- II. środkowowschodni – łódzkie, mazowieckie, lubelskie i podlaskie,
- III. południowo-wschodni – świętokrzyskie, małopolskie, podkarpackie i śląskie,
- IV. południowo-zachodni – opolskie, lubuskie i dolnośląskie,
- V. północny – zachodniopomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie.

Wykształcenie ludności rolnej i bezrolnej

Ludność	Lata	Odsetek osób z wykształceniem			
		Wyższe	Średnie i Polic.	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i Podstawowe
Rolna	1996	1,6	17,0	35,1	46,3
Bezrolna		3,3	18,9	35,1	42,7
Rolna	2000	2,1	17,0	39,2	41,7
Bezrolna		3,6	18,1	38,8	39,5
Rolna	2005	5,0	23,2	37,4	34,4
Bezrolna		5,3	22,5	36,1	36,1

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Wskaźnik odległości według makroregionów

Makroregiony	We wsi	1-2 km	3-4 km	5 km i więcej
Szkoła podstawowa niepełna (klasy 1-3)				
Ogółem w Polsce	50,1	9,5	23,8	16,6
Środkowozachodni	60,0	0,0	40,0	0,0
Środkowowschodni	33,3	16,8	44,4	5,5
Południowo-wschodni	83,3	0,0	0,0	16,7
Południowo-zachodni	60,0	0,0	0,0	40,0
Północny	50,0	12,5	0,0	37,5
Szkoła podstawowa (klasy 1-6)				
Ogółem w Polsce	44,0	12,1	25,3	18,6
Środkowozachodni	30,0	10,0	30,0	30,0
Środkowowschodni	32,4	19,3	35,4	12,9
Południowo-wschodni	62,5	6,3	25,0	6,2
Południowo-zachodni	62,5	0,0	0,0	37,5
Północny	50,0	10,0	10,0	30,0

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Wskaźnik odległości według makroregionów

Makroregiony	We wsi	1-2 km	3-4 km	5 km i więcej
Gimnazjum				
Ogółem w Polsce	16,2	10,6	18,6	54,6
Środkowozachodni	10,0	0,0	30,0	60,0
Środkowowschodni	12,9	9,8	16,1	61,2
Południowo-wschodni	20,0	13,4	33,3	33,3
Południowo-zachodni	22,2	11,1	11,1	55,6
Północny	20,0	10,0	10,0	60,0

Źródło: Na podstawie Ankiety IERiGŻ-PIB

Ludność w gospodarstwach domowych według posiadania prawa jazdy

	Miasta o liczbie mieszkańców		Wieś	Rolnicy
	powyżej 500 tys	poniżej 20 tys		
2005	47,9	43,5	39,1	66,2
2007	48,2	40,3	40,3	68,6

Źródło: Na podstawie *Diagnozy Społecznej...*

Aktywność edukacyjna osób dorosłych powyżej 24 lat w Polsce

- Kobiety powyżej w wieku powyżej 24 lat w 2009 roku stanowiły 54,5% bezrobotnych oraz 53,7% pracujących, a w roku 2007 57% bezrobotnych oraz 58% pracujących
- Aktywni zawodowo i edukacyjnie korzystali przede wszystkim z usług kształcenia w trybie szkolnym, w 2009 roku:
93% bezrobotnych
78% pracujących

- Proces doskonalenia kwalifikacji osób dorosłych nadal jest selektywny i ma stosunkowo niewielki zasięg. Należy uznać, że kształcenie osób dorosłych, nie tylko na terenach wiejskich, ale także w skali całego kraju wciąż ma zakres marginalny.
- Potwierdza to porównanie z krajami Europy Zachodniej, z którego wynika, że Polska ma najniższe wskaźniki zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata, co między innymi należy uznać za efekt bierności edukacyjnej. Rysuje się więc konieczność podwyższania kwalifikacji osób w wieku 30 lat i starszych, zwłaszcza w regionach wiejskich, gdyż osoby te mają przed sobą relatywnie długi okres aktywności zawodowej, przy ograniczonych możliwościach aktywności edukacyjnej

Szkoły podstawowe

Wyszczególnienie	2000/2001		2004/2005		2007/2008	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
Uczniowie w mln	1,9	1,3	1,6	1,1	1,4	1,1
Liczba szkół w tys	5,4	11,4	4,5	10,3	4,6	9,8
w liczbach bezwzględnych						
filialne	28	1189	14	806	21	588
sportowe	49	-	44	1	67	4
artystyczne	37	-	39	1	43	-
specjalne	631	149	632	138	644	146

Źródło: Na podstawie danych GUS

Gimnazja

Wyszczególnienie	2000/2001		2004/2005		2007/2008	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
Uczniowie w mln.	0,8	0,4	1,1	0,6	0,9	0,5
Liczba gimnazjów w tys.	3,4	2,9	3,6	3,3	3,7	3,5
w liczbach bezwzględnych						
sportowe	47	1	73	3	91	8
Przysposabiające do pracy	21	1	81	11	60	7
specjalne	614	139	655	154	660	156

Źródło: Na podstawie danych GUS

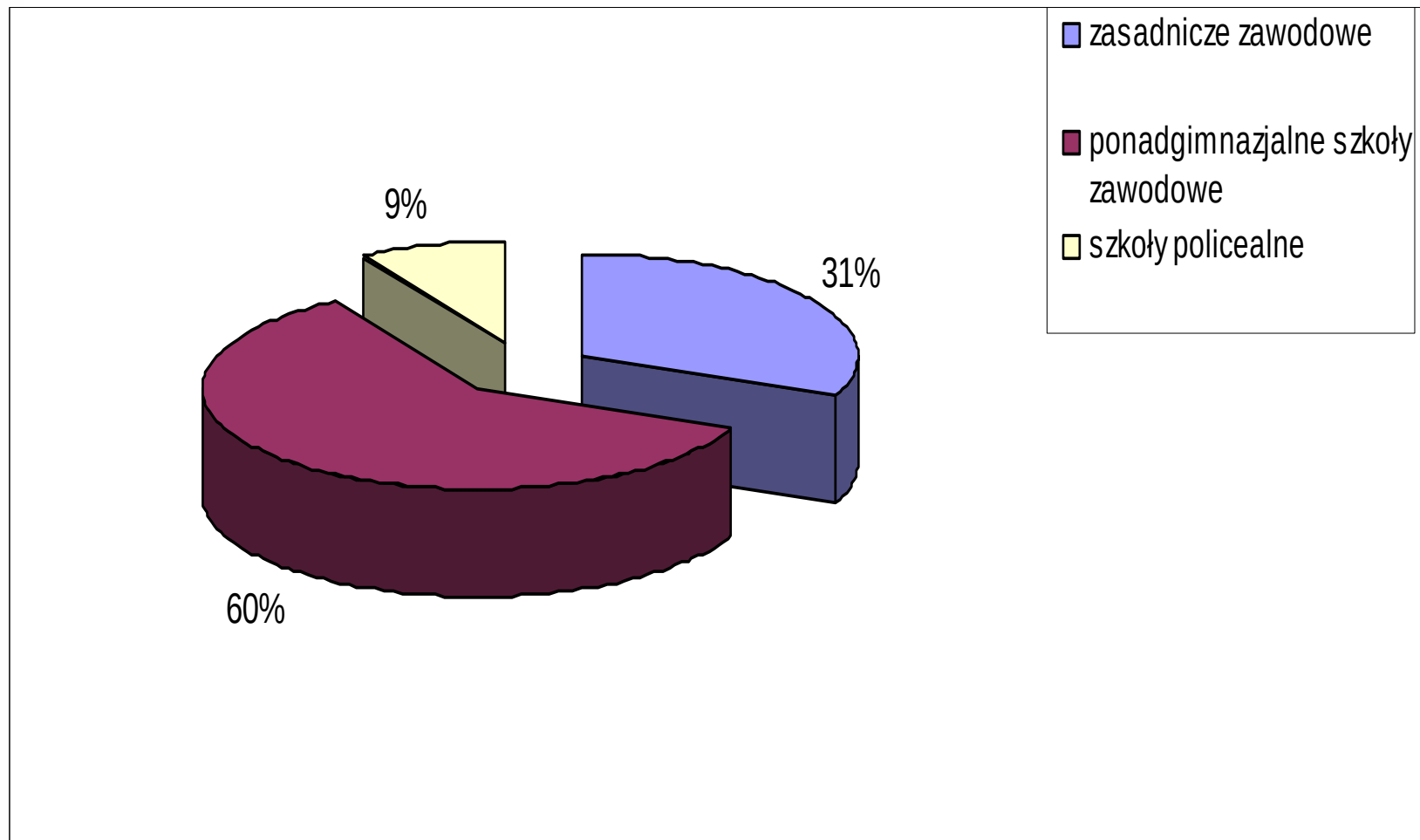
Szkoły rolnicze

Wyszczególnienie	1999/2000	2004/2005	2007/2008
Liczba uczniów w tys.	187	89	100
Liczba szkół ogółem	1838	942	1982
w tym			
zasadnicze szkoły zawodowe	438	134	976
Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	*	*	816
Technika i licea zawodowe średnie zawodowe	1343	752	*
Szkoły policealne	57	56	190

Źródło: Na podstawie danych GUS

Odsetek uczniów w szkołach rolniczych w roku 2007/2008 według typów szkół

Źródło: Na podstawie danych GUS

Uczniowie w szkołach rolniczych

Wyszczególnienie	1999/2000	2004/2005	2006/2007	2007/2008
Ogółem w tys.	186,8	88,7	89,2	99,9
w procentach (liczba uczniów ogółem =100)				
zasadnicze szkoły zawodowe	20,2	9,7	13,0	31,4
Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	*	*	79,0	59,8
Technika i licea zawodowe śr zawodowe	78,2	85,6	*	*
Szkoły policealne	1,6	4,8	8,0	8,8
Odsetek kobiet wśród ogółu absolwentów	47,6	50,8	42,1	31,8

Źródło: Na podstawie danych GUS

Odpowiedzi w gospodarstwach domowych na pytania dotyczące wybranych zagadnień związanych z ochroną środowiska

Staramy się wyrzucać śmieci (takie jak: papier, plastik albo szkło) do specjalnych pojemników
Odsetek gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	TAK		Raczej TAK		NIE	
	2005	2007	2005	2007	2005	2007
Miasto ponad 500 tys	41,2		19,1		11,3	
Miasto poniżej 20 tys	48,1		24,0		7,5	
Wieś	28,2		20,4		11,5	
Rolnicy	32,3	37,6	19,3	16,0	32,3	12,2

Źródło: Na podstawie Diagnozy Społecznej...

Podsumowanie

- Nie zmienił się znacząco dostęp dzieci w wieku 0-6 lat do opieki instytucjonalnej tj. żłobków i przedszkoli. Nadal pozostaje on na niskim poziomie i utrzymują się różnice niekorzystne dla wsi w porównaniu z miastem.
- Dla mieszkańców wsi zwłaszcza starszych dzieci problemem jest nie tylko brak placówek edukacyjnych, ale przede wszystkim ich przestrzenne oddalenie

Podsumowanie

- Proces doskonalenia kwalifikacji osób dorosłych nadal jest selektywny i ma stosunkowo niewielki zasięg. Należy uznać, że kształcenie osób dorosłych, nie tylko na terenach wiejskich, ale także w skali całego kraju wciąż ma zakres marginalny.
- Konieczność podwyższania kwalifikacji osób w wieku 30 lat i starszych, zwłaszcza w regionach wiejskich, gdyż osoby te mają przed sobą relatywnie długi okres aktywności zawodowej, przy ograniczonych możliwościach aktywności edukacyjnej

Podsumowanie

- Biorąc pod uwagę ocenę poziomu wykształcenia oraz umiejętności kwalifikacyjnych ludności wiejskiej, można wnioskować, że przygotowanie do funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie i na współczesnym rynku pracy osób w wieku mobilnym jest niewystarczające. Zwiększenie ich szans na znalezienie pracy wymaga więc zatem specjalnych działań skierowanych na zwiększenie ich zdolności do zatrudnienia.

Podsumowanie

- Pomimo, że w ostatnich latach odnotowano korzystne zmiany obejmujące dwukrotne zwiększenie odsetka osób z wykształceniem wyższym, które zamieszkiwały tereny wiejskie, to w dalszym ciągu różnice w stosunku do ludności z miast były znaczące. W mieście bowiem tempo wzrostu odsetka osób, w wieku 20-24 lata, kontynuujących naukę było jeszcze szybsze i stabilizacja tego udziału dla mieszkańców wsi przyczynia się do dalszego narastania i tak niekorzystnych dla terenów wiejskich różnic w strukturze wykształcenia ludności.
- Analiza danych pochodzących z badań ankietowych IERiGŻ-PIB, wykazała, że głównymi czynnikami wpływającymi na wzrost aspiracji edukacyjnych młodzieży wiejskiej były plany zawodowe związane z aktywnością w pozarolniczych działach gospodarki na terenach wiejskich, a także w pobliskich miastach lub za granicami kraju.

Podsumowanie

- Poziom wykształcenia i dalsza aktywność edukacyjna społeczeństwa przede wszystkim wspierają inne procesy warunkujące postęp i możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Aktywność edukacyjna przekłada się także na zaangażowanie i wydajność pracy człowieka, jego osiągnięcia zawodowe i społeczne. Wszystko to przekłada się na osiąganie dobrobytu społecznego.